

تاریخچه پیدایش آرایش زنان در دوره قاجار تا به امروز در فرهنگ ایران

آنا امیری^۱

کارشناسی گریم، دانشگاه فرهنگ و هنر تهران، anamir2088@gmail.com

چکیده

نیز پژوهش‌های صورت گرفته، کمک می‌کند تا به بررسی دقیق‌تر تاریخچه آرایش در فرهنگ ایران در میان زنان پرداخته شود و نوع کاربرد و نگاه به آرایش را در دوره‌های مختلف با تامل بیشتری مورد بررسی و تحلیل قرار دهیم. این تحقیق به روش توصیفی و تحلیلی انجام پذیرفته و اطلاعات آن به صورت کتابخانه‌ای جمع آوری شده است، تحقیق مورد نظر، همچنین به دنبال پاسخ گویی به این سوال است؛ که اساسا تاریخچه فرهنگ آرایش در ایران و نحوه استفاده و دیدگاه‌های مردم از آرایش چگونه بوده و به چه چیزی تبدیل شده است؟ مقاله حاضر با توضیحات مختصری درباره پیشینه آرایش در فرهنگ ایران قدیم آغاز می‌شود و با هدف بررسی دیدگاه‌ها و نظرات منتقدان و پژوهشگران از کاربرد لوازم آرایش، و روند پیشرفت و کاربرد روز افزون استفاده از لوازم آرایشی در میان زنان در فرهنگ ایرانی پرداخته می‌شود.

آرایش در فرهنگ نامه‌ها:

فرهنگ فارسی معین

(ی) (امص) ۱ - زیب و زینت ۲ - آماده شدن و صف کشیدن سپاه

۳ - تصنع، ظاهر سازی ۴ - زیبا کردن چهره

فرهنگ فارسی دهخدا

آرایش. [ی] (امص، !) (از پهلوی آرایش) اسم مصدر آراستن.

زیب. زینت. تدبیج. زیور. جمال. زین. زبرج. حلیه. (دهار). زهره.

تقیش. زخرف. تجمل. تزین. تحلی. تقین. پیرایه.

تعریف ماده آرایشی:

در لغت نامه آکسفورد، مواد آرایشی بعنوان «پودرها یا کرم‌های خاصی که بمنظور ایجاد زیبایی روی پوست یا مو استفاده می‌شوند» تعریف شده است. با وجود این در آیین نامه کنترل مواد آرایشی سال ۱۹۸۴، یک ماده آرایشی بعنوان هر ماده یا فرآورده‌ای است که بتواند به طور انحصاری یا عمده بر قسمت‌های خارجی بدن انسان شامل اپیدرم (پوست)، سیستم مو، ناخن‌ها، لب‌ها، اندام‌های ژنیتال (خارجی)، دندان یا اجزای مخاطی حفره‌های دهانی بمنظور پاکیزگی، معطر سازی یا حفاظت و یا نگهداری از آن‌ها در شرایط مناسب و یا تغییر و اصلاح ظاهر و یا بر طرف کردن بوی بد بدن استفاده شود (رشیدی پور، ۱۳۶۴: ۱۷). برای پی بردن به این که یک محصول، آرایشی است یا خیر به سه نکته توجه می‌شود: محل کاربرد، هدف، ترکیب یا اجزای سازنده.

تاریخچه آرایش و کاربرد لوازم آرایشی در ایران:

علاقه به زیبایی و زیبا نشان دادن خود نه تنها امروزه بلکه از سالیان قبل در میان مردم دنیا مرسوم است. کفایت نگاهی به مراسم‌های مذهبی و سنتی انسان‌های اولیه در غارها بیندازیم؛ خواهیم دید که چگونه با رنگ آمیزی بدن خود نوعی خاص از خود نمایی را به نمایش می‌گذاشتند. با گذشت زمان و تغییر آداب، رسوم و فرهنگ‌ها در جوامع مختلف، آرایش و پیرایش نیز به گونه‌های مختلفی به چشم می‌خورد. در میان فرهنگ ایرانی که مذهبی به نام شیعه نیز در آن حکمرانی می‌کند، تبعیت از اصول دینی نیز اهمیت خاصی داشت. آنچه میان زنان در فرهنگ ایران در دوره‌های قبل تا به امروز به چشم می‌خورد، تفاوت چشم گیری وجود دارد. آرایش از آنچه در دوره‌های قبل می‌بینیم بسیار تفاوت پیدا کرده و قابل مقایسه نیست، زیرا معنای تمیزتر جلوه کردن و زیباتر دیده شدن در هم ادغام شده و رنگ و بویی تازه به خود گرفته است. یکی از عواملی که در این پژوهش مهم تلقی می‌شود، بررسی آرایش از دهه‌های قبل (دوره قاجاریه تا به امروز) در میان زنان در فرهنگ ایران است. همچنین وجه تفاوت و شباهت‌های آرایش در قدیم و امروز، مورد بررسی قرار می‌گیرد که با در نظر گرفتن عوامل مرتبط به آن، به تحلیل خواهیم پرداخت.

واژه های کلیدی

آرایش، فرهنگ ایران اسلامی، تاریخچه، زنان قاجاریه.

مقدمه

امروزه مردم این اندازه که به آرایش و خود سازی علاقه دارند به صحت، تندرستی، اخلاق و کردار نیک علاقه ندارند (اصولا نظافت و پاکیزگی، بشاشت و روشنی، اخلاق را نیکو و چهره را شاداب می‌نماید. نظافت و پاکیزگی لازم بوده و برای جلوگیری از بیمار شدن مورد توجه است). آرایش اگر مطلوب باشد باین قیمتی که امروزه می‌خرند، ارزش ندارد. معلوم است که از خودنمایی و شهوت پرستی هم غرضی ندارند. گویند: سقراط بزنی که زینت کرده که بتماشای شهر رود، گفت: گمان من این است که بتماشای شهر نمی‌روی بلکه می‌روی شهر تو را تماشا کند. بر همین اندازه لازم است که در وضعیت لباس بنحوی رفتار کنیم که مورد استهزا دیگران واقع نشویم و بیش از این رنج بیهوده و گرفتاری بیفایده است بلکه غیرت و حمیت را از میان خواهد برد. پیغمبر اکرم در برابر آب می‌ایستاد و لباس خود را پاکیزه می‌کرد (طالقانی، ۱۳۱۳: ۲۱). پیش زمینه‌های زیادی درباره آرایش و پیرایش در فرهنگ ایران به چشم می‌خورد و